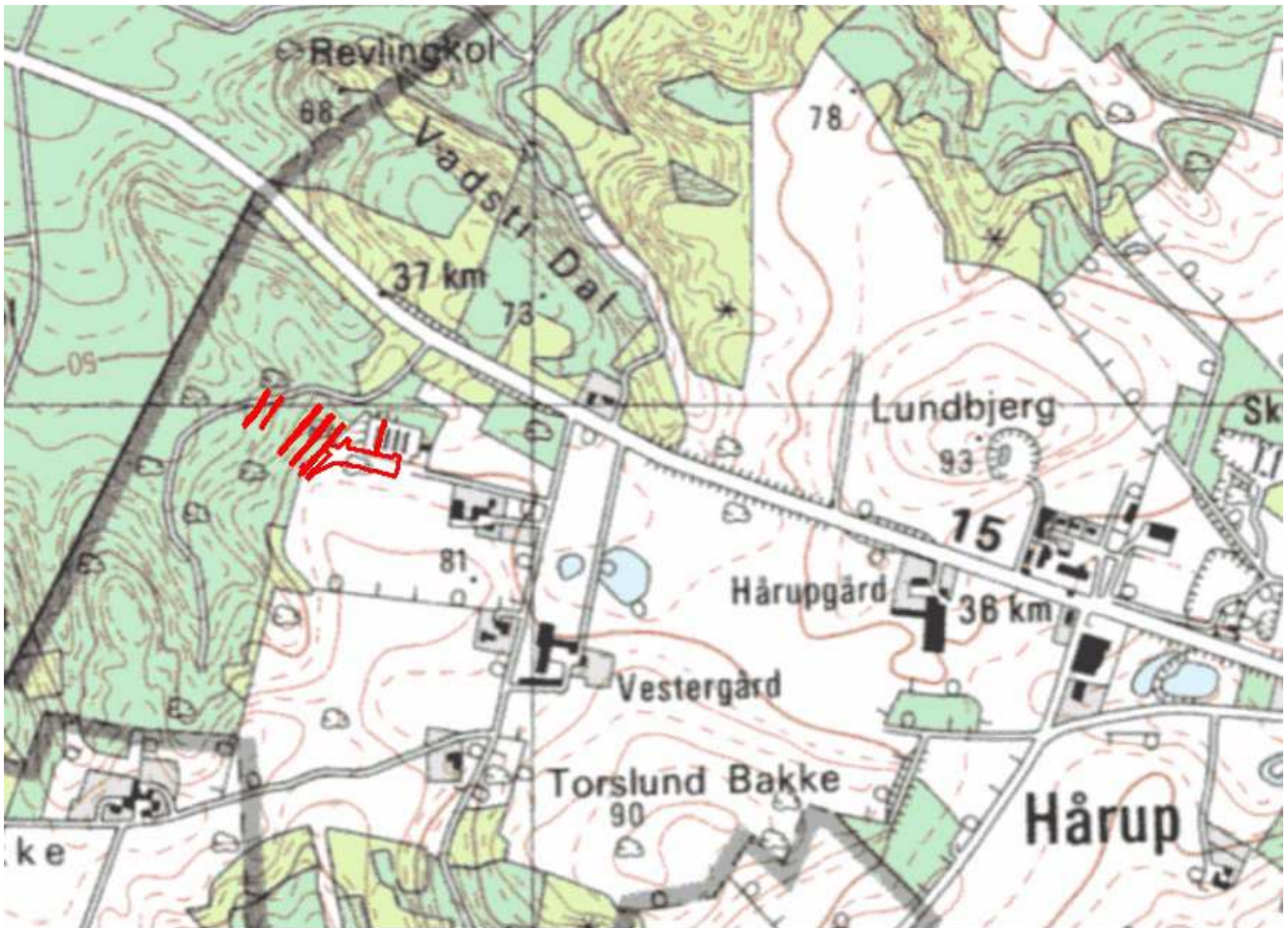

Staderapport for forundersøgelse i Nordskoven – 11. etape motorvejen Funder-Hårup

Journalnummer: SIM 41/2009
Sted: Motorvejen Hårup-Låsby
Deletape Nordskoven
Stednummer: 16.01.05
KUAS j.nr.: 2009-7.24.02/SIM-0009

Matr. nr.: 6o, 7y og 7eq
Ejerlav: Hårup By, Linå
Sogn: Linå
Herred: Gjern
Gl. Amt: Skanderborg

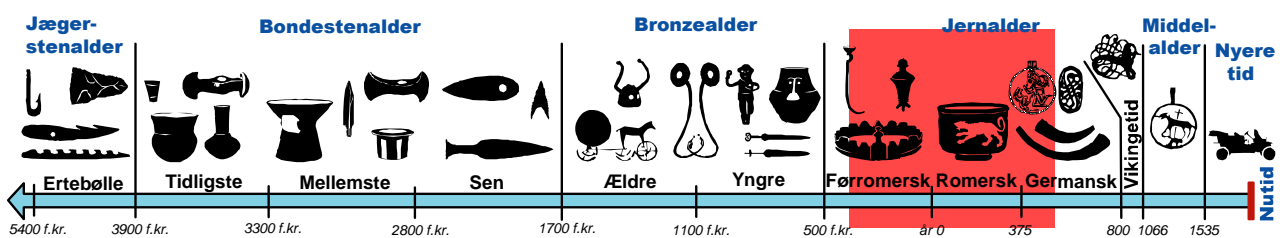
På ovenstående kort er det forundersøgte areal for etape 11 fremhævet med rødt (baggrundskort: KMS' 4cm kort).

Resume: Ved undersøgelsen fremkom 6 langhuse, 2 hegnsforløb og et 4-stolpe anlæg samt enkelte kogestensgruber og mindre gruber. Bebyggelsessporene skal antageligt opdeles i to perioder henholdsvis ældre jernalder og overgangen mellem yngre romersk og ældre germansk jernalder. Bebyggelsessporene skal i nogen grad ses i sammenhæng med bebyggelsessporene fra den tidligere udgravning SIM 3/2012 lige syd for dette område.

Indholdsfortegnelse

Indhold

Indledning.....	3
Undersøgelsens resultater	3
Topografi	5
Fortidsmindelandskabet	5
Udgravningsdata	6
Metode	6
Fremtidigt arbejde	7

Tidslinje over dansk oldtid. Rødt markerer dateringen af bebyggelsessporene.

Indledning

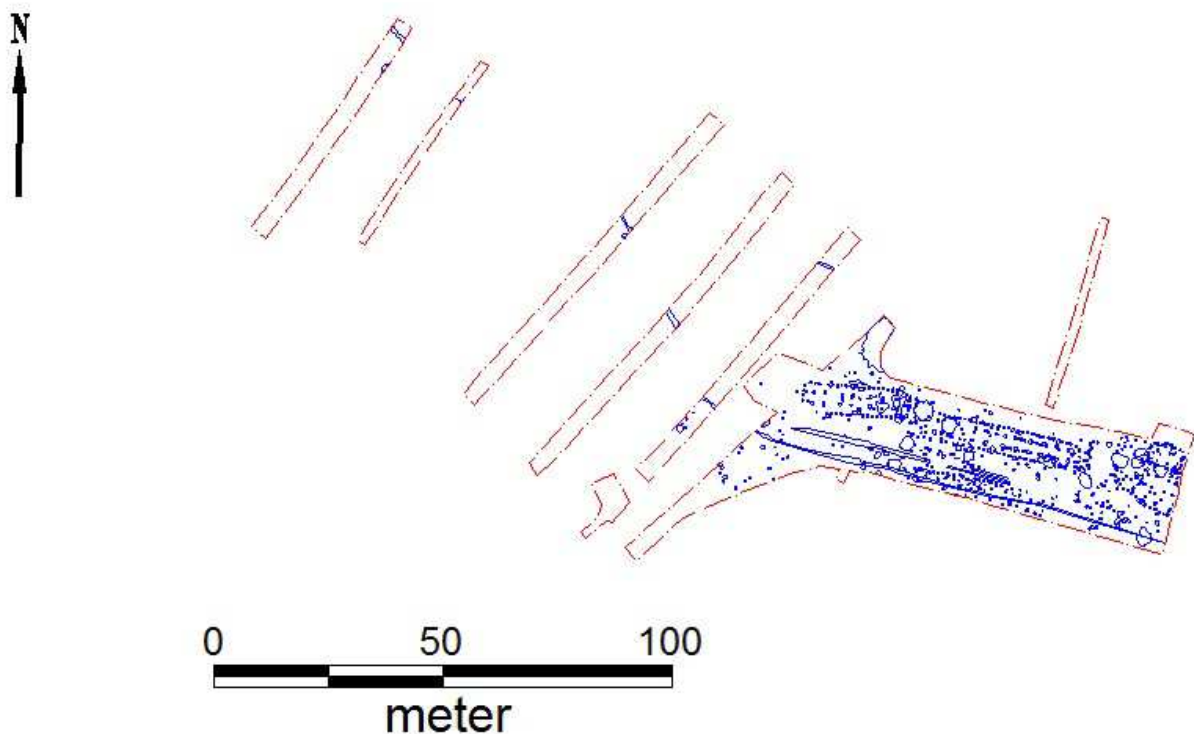
I forbindelse med anlæggelsen af motorvejen mellem Låsby og Funder har Silkeborg Museum foretaget en prøvegravning på delområdet etape 11, indenfor motorvejens trace.

Udgifterne til disse undersøgelser påhviler ifølge museumsloven § 26 stk. 2 og § 27 stk. 4 bygherre, i dette tilfælde Vejdirektoratet, Thomas Helsteds Vej 11, Postboks 529, 8660 Skanderborg, Jeanne Norre Bak Mikkelsen og Inger Hargaard. Ansvarshavende på museet er Peter Mohr Christensen, som har stået for den indledende korrespondance.

Undersøgelsens resultater

Der blev udlagt 10 søgegrøfter med en bredde på 2 eller 4 meter. Alle grøfterne på nær en blev udlagt omtrent nord-syd gående, den sidste blev udlagt øst-vest gående på grund af terrænet og arealets udstrækning. Sammenlagt blev der udlagt ca. 540 meter søgegrøft og efterfølgende blev der afrommet en større flade på ca. 2.500 m².

De 7 vestligste søgegrøfter samt den nordligste indeholdt ingen fortidslevn. Mod vest bar grøfterne præg af, at området havde været skov indtil kort før prøvegravningen gik i gang. Overjord var opblandet med blegsand og alklumper fra undergrunden. Desuden blev der registreret få moderne nedgravninger og fyldskifter. Den nordligste grøft bar præg af at området i nyere tid var blevet terrænreguleret og bygninger fra en tidligere minkfarm var blevet nedrevet. Der var byggematerialer i dele af grøften.

Søgegrøfter og efter udvidelsen mellem de østlige grøfter.

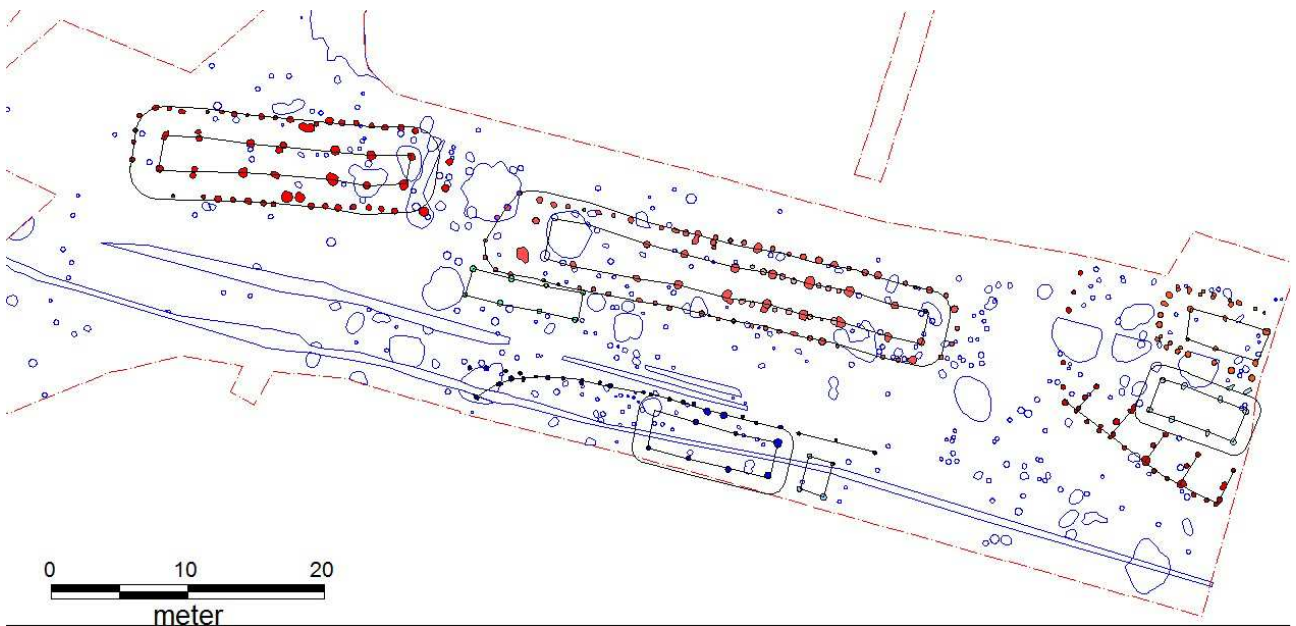
De to østligste grøfter indeholdt store mængder anlæg og området mellem disse blev helt afdækket.

På det større fladeafdækkede areal blev der gjort fund af 6 langhuse eller dele heraf, 2 hegnsførløb, en staklade og enkelte kogestensgruber samt mindre gruber med ukendt funktion.

Bebyggelsen skal formodentligt inddeles i to tidsperioder. Den ældste del fra ældre jernalder udgøres af 3 mindre langhuse og en staklade samt et hegnsførløb. Fælles for disse huse var, at det stort set kun var de tagbærende stolper der var bevaret. I enkelte tilfælde var der dog bevaret indgangspartier. Hegnet havde muligvis tilknytning til huset lige ved siden af.

Den yngste del af bebyggelsen der dateres til overgangen mellem yngre romersk jernalder og ældre germansk jernalder bestod af 3 langhuse og et hegnsførløb. Husene var længere end bebyggelsen fra ældre jernalder. Desuden var de modulopdelt og vægforløbene var bevaret. Hegnet var et sadeltagshegn kombineret med et enkeltstolpehegn.

Inddelingen i de to perioder er forbundet med en vis usikkerhed. Det er sikkert, at ikke alle huse og hegn har eksisteret samtidigt og dateringen af den yngste del af bebyggelsen ligger forholdsvis fast. Den ældste del af bebyggelsen var svære, at datere nøjagtigt og det kan ikke udelukkes, at enkelte af de mindre bygninger har været økonomibygninger til den yngste del af bebyggelsen. Der blev i imidlertid ikke fundet stratigrafi mellem de enkelte huse og keramikken fundet på stedet afslører kun lidt om dateringen af bebyggelsen.

Husene med de rødlige farver er den yngste del af bebyggelsen og de blålige den ældste.

Områdets sydlige grænse stødte op til en tidligere udgravningsgrænse for SIM 3 /2012 Hårup Vestergård.

Ingen af de her registrerede huse og hegn kan direkte forbindes med huse eller hegn i udgravningen SIM 3/2012 Hårup Vestergård. Men nogle af husene der er blevet dateret til ældre jernalder kan muligvis være samtidige med husene med tilsvarende datering på SIM 3/2012 Hårup Vestergård. Den yngste del af bebyggelsen fra SIM 41/2009 kan muligvis være sammenhørende med jernudvindingssovnene sydligt i felt 2 på SIM 3/2012 der er blevet dateret bredt til romersk jernalder.

Det antages, at bebyggelsen fra yngre romersk / ældre germansk jernalder fortsætter mod nord og øst. Men mod øst det udenfor motorvejstracéet og mod nord er der sket en terrænregulering og nedbrydning af moderne bygninger, der har ødelagt de eventuelle bebyggelsesspor.

Topografi

Det berørte område lå i et kuperet terræn kilet ind mellem Gudenådalen mod nordvest og tunneldalen der indeholder Silkeborgsøerne mod sydvest. Området lå på kanten af et større plateau lige øst for en stejl skrænt. Plateauet lå omkring kote 76 meter over havet.

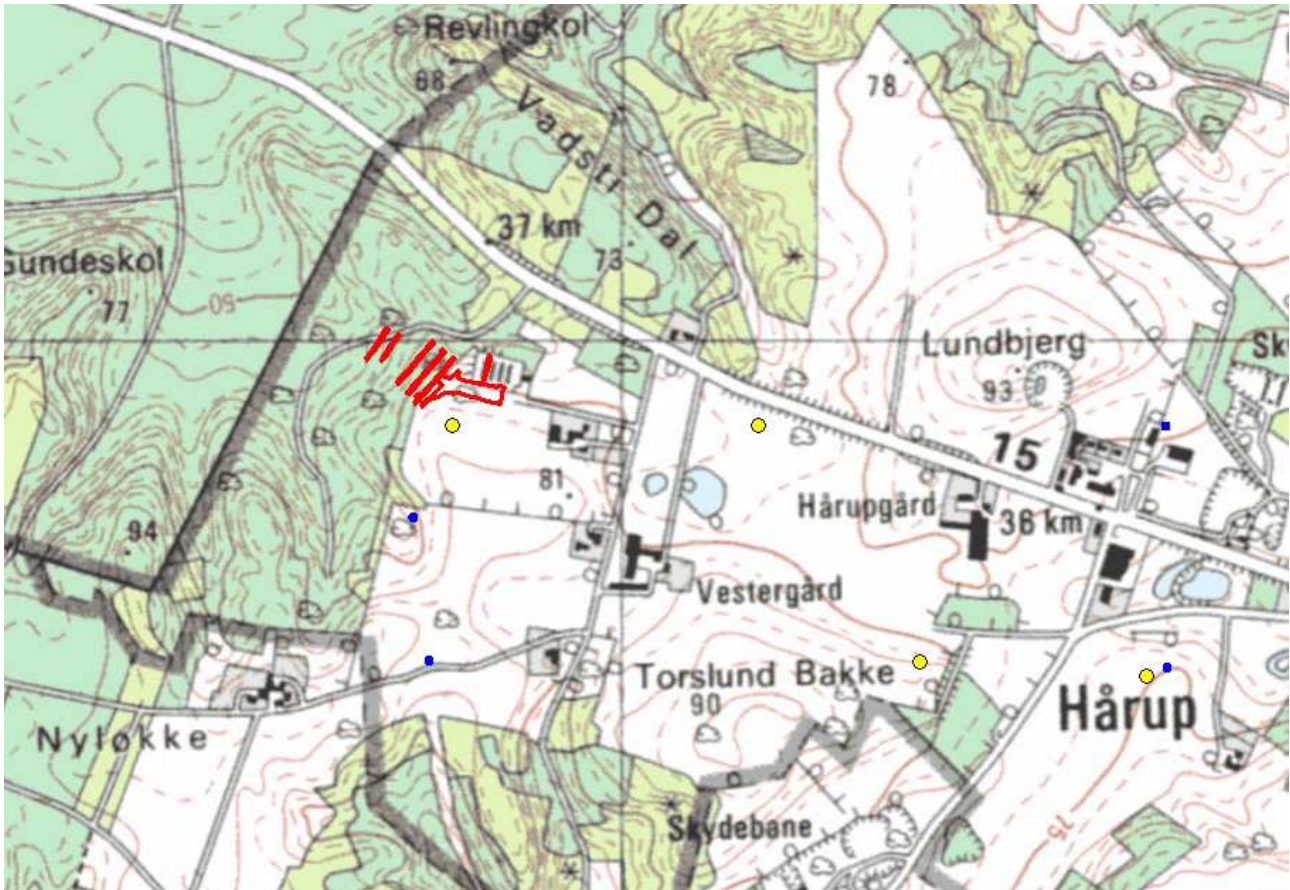
Det prøvegravede areal er markeret med rødt på høje målebordsblade (1842-99).

Undergrunden bestod mod øst overvejende af gulbrunt sand under et lag af blegsand og al i varierende tykkelse. Mod vest bestod undergrunden primært af gult sand. Muldlaget varierede i tykkelse fra 15 til 60 cm. Dette skyldes antageligt det kuperede terræn og at der på den vestlige del af arealet har stået skov.

Fortidsmindelandskabet

I lokalområdet er der allerede registreret flere fund og fortidsminder. En del var registreret før udgravningerne i forbindelse med anlæggelsen af motorvejen mellem Funder og Låsby gik i gang, men en stor del er blevet registreret ved udgravningerne i forbindelse med anlæggelsen af motorvejen.

Umiddelbart syd for det her berørte areal lå den nordlige grænse af en tidligere udgravning SIM 3/2012 Hårup Vestergård, hvor der blev fundet bebyggelsesspor og jernudvindingsaktiviteter der kunne dateres til henholdsvis yngre bronzealder / ældre førromersk jernalder og romersk jernalder. Længere mod syd er der fundet yderligere bebyggelsesspor fra jernalderen. Mod øst er der ved udgravninger forud for motorvejen syd for Hårup fremkommet flere arealer med omfattende bopladsspor fra det meste af jernalderen, vikingetid og ældre middelalder. Tilsyneladende har egnen været tæt bebygget i jernalderen.

Prøvegravningen er markeret med rødt, de blå cirkler er tidligere registrerede fund og de gule er fund registreret i forbindelse med anlæggelsen af motorvejen.

Udgravningsdata

Sagen er journaliseret på Silkeborg Museum som SIM 41/2009 Etape 11, Nyløkkevej 2.

Sagsansvarlige for bygherre er Jeanne Norrebak Mikkelsen.

Ansvarshavende, på museet som har stået for den indledende korrespondance er Peter Mohr Christensen.

Prøvegravningen blev påbegyndt tirsdag den 24. juni 2013 og afsluttet i felten den 5. juli 2013.

Den daglige ledelse blev foretaget af Rikke Isler, assisteret af Malene Madsen og Kirsten Nellemann Nielsen.

Udgravningens resultater blev registreret løbende, og foreligger efter endt beretningsarbejde til fremvisning på museet ved anmodning. Materialet består af digitale feltplaner med notater og digitale fotos.

Naturvidenskabelige rapporter og listemateriale eksporterede fra M.U.D. (Museernes Udgravnings Data), foreligger desuden i sagsmappen, og / eller i den digitale sagsmappe.

Metode

Entreprenørarbejdet blev foretaget af entreprenør Leo Rask Andersen, Sorring. Arbejdet blev foretaget med gravemaskine, påmonteret tiltbar rabatskovl.

Anlægsspor og forstyrrelser blev indmålt med differentiell GPS, og dette materiale ligger til grund for de her viste oversigtskort.

Fremtidigt arbejde

Med indeværende rapport anses feltarbejdet på det undersøgte areal for afsluttet, og bygherre kan nu foretage det nødvendige jordarbejde uden indvending fra museets side.